

## Garnaalvissers te paard

Het hoofdstuk „De paardekruiers in het verleden” (*Bachten de Kupe* 11e jr. nr. 6, december 1969) wordt op een degelijke wijze aangevuld door recente opzoeken verricht door de bekende Oostendse familiekundige Juliaan Beyen, afkomstig uit De Panne.

Zijn recente navorsingen bewijzen dat de stelling van Prof. P. De Keyser, als zou het vissen te paard te Oostduinkerke niet ouder zijn dan 1840, dient te worden herzien.

Marie-Joanne Verbanck hertrouwde in 1762 met Pieter Jaak Huysseune uit Stuivekenskerke, die te Oostduinkerke overleed op 14.4.1790. Uit dit echt sproten twee kinderen, waarvan Hendryk-Jozef de naam voortzette.

Uit de staat van goed (R. A. Brugge-Kasselrij Veurne nr. 15204) blijkt duidelijk dat Pieter-Jaak garnaalkruier was. Kleine boer was hij eveneens; zijn landbouwgrond aan de Groenen Dijk was voor 150 roeden bezet met bonen en voor 400 roeden met aardappelen. Onder de hoofding „Beestiaelen” vindt men: „Eene swarte bacegetelde merrie oudt elf jaeren gepresen met den arnassche van den swijngel voorwaerts, een Ezelinne en een Ezeljonck, vier hennen en zeven kiekens. „In de kelder bevond zich een „gernaerketel” en op d’achterhove een „gernaertafel”, terwijl de laatste post van de bezittingen handelt over „de weirde van al de netten, korven, baggen en andere getuyghe dienende om in zee te visschen”. Er wordt nergens van een boot gesproken.

Een nog meer doorslaand bewijs vond hij in het archief te Veurne (inventaris 943), dat het verhaal over de baljuw van Nieuwpoort uit 1773, weergegeven door dhr. J. Beun in het oktobernummer van *BdK* 1969, bevestigt. Hij vond er echter zoveel details in dat hij er meende goed aan te doen het in extenso weer te geven.

De strenge maatregelen van Jozef II vinden er hun weerklank in twee gelijklopende brieven van 6 juli 1785, ondertekend door Van Leke's, de ene landsman „op de prochie van COXYDE, ende geboortig derselve prochie, synde in ouderdom van omtrent de 50 jaeren”, de ander landsman en inwoner van OOSTDUINKERKE, doch ook geboortig van KOKSIJDE, en ongeveer 50 jaar, doch bovendien oud hoofd-

man van de parochie. Zij verklaren „nooit geen bedden ofte veurst der visschen gesien te hebben tusschen de banken op het leegste water DAER SY IN GEWOONTE SYN TE VISSCHEN TOT VANGEN DE GERNAERTS MET PEERDEN, nògte ook in 't visschen met hunne netten geen veurst en hebben zien uitslepen, vermits de visschen alweer zy eertijds in gewoonte waeren te visschen met hunne PEERDEN daer hunne veurst niet en commen te schieten". Deze verklaringen begeleiden een smeekschrift ten gunste van 300 arme vissersgezinnen uit Adinkerke, Koksijde en Oostduinkerke tegen het dekreet van 30 april 1785. Er wordt gevraagd om te mogen vissen met netten, karten genaamd, getrokken door EEN ENKEL PAARD, slechts twee of drie voeten langer dan de toegestane, of met het groot „Seynet" getrokken door TWEE PAARDEN.

B. B.

### „Geernaerts"-perikelen in 1773.

Het optreden van de baljuw van Nieuwpoort tegen de garnaalkruiers van Oostduinkerke wordt door dhr. Beun aangehaald in *BdK* van oktober 1969.

In het stadsarchief Veurne wordt deze zaak uitvoerig behandeld onder nummer 943; daar was een klacht toegekomen tegen het optreden van de baljuw en op 27 april 1773 gaat de raadsgriffier naar Oostduinkerke op inlichtingen uit.

Hij belandt bij een jaak Wasthuyze, landman. Deze vertelt hem wat hij hoorde van garnaalvisser Pieter Hiele: dat er iemand uit Nieuwpoort gekomen was met de waarschuwing dat de vissers voorzichtig moesten zijn vermits de baljuw reeds een groep van 14 à 16 man gevormd had en het vooral voorzien had op de vissers die woonden langs de polder van de heer van Oeghem te Oostduinkerke. Hij wilde hen het vissen beletten en hun netten aanslaan. Dee 18 à 20 vissers die langs de polder woonden durfden 3 tot 4 dagen niet in zee gaan; net zo min de vissers die verder in Oostduinkerke woonden. Jaak Idou die juist van plan was in zee te gaan toen Pieter Bernaert hem te paard voor de baljuw kwam waarschuwen trok met Jan Laghein naar de pastoor om hulp. Aanstonds vertrok deze te paard naar Nieuwpoort. De baljuw eiste honderd gulden, verwijzend naar de plakaten van 15 oktober 1614 en 17 februari 1727,

of in vissertaal : dat er netten met te kleine mazen gebruikt werden.

Met minder dan 24 franse kronen (20 voor de volgende jaren) was de baljuw niet tevreden te stellen en de bijdrage moest betaald worden binnen de acht dagen. Alle vissers moesten tussenkomen volgens „den number van peerden die sij in hunne visscherije gebruekten, bestaende onder al in den number van 30 peerden”. Jaak Idou betaalde 10 pond 16 sh. voor zijn twee paarden. Anderen moesten geld lenen om te kunnen betalen. Een zekere Pylyser werd vrijgesteld om zijn grote armoede; zo ook Frans van Severen „ter oorsaecke by een van syn peerden gaat quitteren”.

De pastoor trok met het geld naar Nieuwpoort. Doch de baljuw was blijkbaar niet tevreden. Jan de Potter en Pieter Verplancke weten van Thomas Laghein dat de baljuw hem wilde betrappen op het vangen van kleine vis. Met zessen werden zij opgeleid naar Nieuwpoort (een wist te ontsnappen). De paarden werden gestald in de herberg „de Papegay”, de netten werden aangeslagen en de kruiers brachten anderhalf uur door in de gevangenis. Terwijl Filip Rambout toegeeft dat de kartnetten waarmee zij garnaal vangen smaller van mazen zijn dan het model van de ordonnantië, mits zij alleen dienen om garnaal te vangen en er aan toevoegt dat zo zij kleine vis vangen deze weer in zee werpen, komt Pieter Lambré, 45-jarige landsman van Westende verklaren dat de baljuw een zakpistool op zijn borst gericht hield. Pieter Makelbergh was er ook bij betrokken. Jaak Vanderzyppe, 43 jaar, westendenaar, geeft toe dat zijn paard en net deelnamen, hijzelf echter niet maar zijn knecht Elias Verhaeghe. Hij geeft zijn paard uit sekwester gelicht voor 17 gulden min 2 stuivers. Hetzelfde deed Cornelis Alberght van Lombardsijde.

Bij dit alles heeft de pastoor van Oostduinkerke aan te merken „hoe dat t' is eene groote verergnisse van te laeten de respective visschers naer de zee gaen op de zondaegen en andere heiligdaeghen”.

J. J. BEYEN